

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 2842/2019
08.07.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујицића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца Град Ниш, чији је заступник Градски правобранилац у Нишу, против тужене АА из села ..., чији је пуномоћник Гордана Жикић, адвокат из ..., ради исплате новчане накнаде за деекспроприсану непокретност, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 6349/18 од 14.03.2019. године, у седници већа 08.07.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па **СЕ УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 6349/18 од 14.03.2019. године и пресуда Вишег суда у Нишу П 4380/17 од 06.06.2018. године у ставу првом и ставу трећем изреке и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу П 4380/17 од 06.06.2018. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца Града Ниша којим је тражио да се обавезе тужена АА да му на име повраћаја новчане накнаде за деекспроприсано 1/3 идеалног дела кп. бр. .../.... у КО ...-... исплати износ од 27.352.374,70 динара. Ставом другим изреке, ослобођена је тужена плаћања судских такси у овој парници. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој исплати на име трошкова поступка износ од 603.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 6349/18 од 14.03.2019. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца Града Ниша и потврђена је наведена првостепена пресуда у ставу првом и трећем изреке. Одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неоснован.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, наводећи да другостепену пресуду побија из законских разлога, а у суштини због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, у оквиру које указује на погрешну примену правила о терету доказивања.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 87/18), Врховни касациони суд је установио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Народног одбора Среза Ниш бр. ... од 30.04.1957. године експроприсана је непокретност кат. парц. .../... КО ... површине 19544 м²; пољопривредно земљиште II класе, од правних слобеника покојног власника ББ, његових синова ВВ, ГГ и ДД, ради изградње зграде лабораторије Центра за осемењавање и Ветеринарске станице у Нишу. Због непривођења земљишта намени ради које је експроприсано, по захтеву ВВ и ГГ, решењем надлежног органа управе од 11.02.1969. године поништено је наведено решење о експропријацији у односу на њихове идеалне делове у по 1/3 дела. По захтеву тужене као ћерке и наследнице покојног ДД, решењем Управе за имовину и инспекцијске послове Града Ниша од 24.11.2009. године, поништено је решење о експропријацији у односу на преостали део парцеле у површини 17081 м² у делу од 1/3. Туженој је предат посед деекспроприсаног земљишта. Деекспроприсано земљиште сада има статус градског грађевинског земљишта, а у време експропријације то је било пољопривредно земљиште. Тако је и накнада за експроприсано земљиште као пољопривредно земљиште, била одређена решењем надлежног органа Управе од 07.08.1958. године, применом тада важећег Закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, број 12/1957). Исправе из управног поступка одређивања новчане накнаде сопственицима експроприсане непокретности, у спису су садржане и обухватају записник Комисије за одређивање накнаде од 01.08.1958. године са констатованим примедбама сопственика на процену вредности њиве - земљишта, те решење о одређивању новчане накнаде од 07.08.1958. године. У решењу о одређивању новчане накнаде од 07.08.1958. године, као и претходно у решењу о експропријацији од 30.04.1957. године, наведени су параметри по којима је одређена накнада за земљиште, у висини шестоструког износа једногодишњег катастарског прихода са тог земљишта у износу укупно 386.880,00 динара, уз остало што се односи на усеве.

У овом поступку, покренутом тужбом поднетом 29.10.2015. године којом тужилац од тужене потражује исплату новчане накнаде поводом деекспропријације, спорним се јавило питање да ли је претходнику тужене исплаћена накнада за експроприсани сувласнички удео на непокретности. Првостепени суд је оценио да тужилац није доставио ни један доказ из кога би се могло на несумњив начин утврдити да је правном претходнику тужене, покојном ДД, исплаћена новчана накнада за експроприсани део предметне непокретности. По налажењу тог суда, ни извршена књижна промена у конкретном случају не указује да је накнада исплаћена, имајући у виду да је предметна парцела, према подацима Службе за катастар непокретности у Нишу, уписана као друштвена својина - корисник Ветеринарски центар „Све за Ниш“ у 1956. години, пре доношења решења о експропријацији и решења о накнади, те да се у таквој ситуацији не може прихватити да је у складу са чланом 66. тада важећег Закона о експропријацији, укњижба на експроприсаној непокретности била праћена прилогом потврде банке о извршеној обавези исплате накнаде за експроприсану непокретност. Следом оцене да тужилац није доказао да је исплаћена накнада за експроприсану непокретност, првостепени суд је закључио да накнада није исплаћена правном претходнику тужене и да из тог разлога тужена није дужна да исплати накнаду која се потражује због деекспропријације, па је тужбени захтев у целости одбијен као неоснован.

Другостепени суд је прихватио као правилно утврђено чињенично стање и закључке првостепеног суда, уз оцену да је тај суд одлучио правилном применом правила о терету доказивања. У датим разлозима се позвао на Закон о експропријацији важећи у време доношења решења о деекспропријацији и члан 210. Закона о

облигационим односима, ценећи да тужилац није доказао ни висину накнаде која би му припадала да је доказао да је исплатио накнаду за експроприсано земљиште, а имајући у виду да се накнада за деекспроприсану непокретност утврђује на основу истих критеријума који би представљали еквивалент накнаде за експроприсану непокретност према ценама у време доношења судске одлуке, а према стању непокретности у време експропријације. Према разлозима другостепеног суда предметна парцела у време експропријације имала је својство пољопривредног земљишта, а у међувремену добила својство градског грађевинског земљишта, па је на тужиоцу био терет доказивања висине накнаде према својству експроприсаног земљишта као пољопривредног земљишта, на које околности тужилац није предлагао доказе.

По налажењу Врховног касационог суда, разлози нижестепених судова не могу бити прихваћени, јер у основи почивају на погрешној примени правила о терету доказивања у смислу члана 231. ЗПП. Ревизијом је основано указано на ту повреду, која за последицу има погрешну примену материјалног права. Због погрешне примене материјалног права, чињенично стање је остало непотпуно утврђено.

За непокретност експроприсану у 1957. години, накнада је била одређена решењем од 07.08.1958. године, донетим у поступку у којем су имаоци права на накнаду истакли примедбе на висину накнаде, идентичне оној која је одређена наведеним решењем. Пажња није посвећена томе да је решењем одређена накнада имаоцима права у једнаким износима, којима је обухваћена не само накнада за експроприсано земљиште, већ и за усеве, као ни томе да се у писаном обраћању Ветеринарског центра Ниш упућеном Ликвидационој комисији Скупштине Среза Ниш у 1967. години ради доношења решења о уступању трајног коришћења непокретности на којој је изведена градња, везано за експропријацију кат. парц. .../..., поред решења о експропријацији од 30.04.1957. године и решења Комисије о одређивању накнаде за експроприсану непокретност од 07.08.1958. године, помињу још и решење суда ознаке Р и другостепеног суда, уз навод да је тим решењима одређена накнада коју је Срез исплатио експропријатима. Наведено као суду доступно, може имати значаја. Ако је накнаду одредио суд, поверилац утврђеног новчаног потраживања по извршној исправи могао је да захтева принудно извршење у року од 10 година, а критеријуми коришћени при одређивању накнаде за експроприсано земљиште имали би утицаја на одлучивање у спору о захтеву за исплату накнаде после деекспропријације. Пропуст је и тај што одговарајућа пажња није посвећена истицањима тужене и њеној доказној активности, која је супротстављена максималистичком тужбеном захтеву тужиоца. Наиме, суд је по предлогу заступника тужиоца дописом од 22.12.2016. године од Пореске управе - Филијала Ниш затражио извештај о висини тржишне цене кат. парц. .../... површине 17081 м² уписане у лн. ... КО ... и према врсти земљишта и према начину коришћења. Према записнику о процени ПУ Ниш од 12.01.2017. године тржишна вредност грађевинског земљишта ове парцеле износи 4.804,00 динара/м². Томе је пуномоћник тужене у поднеску од 27.02.2017. године супротставио обрачун према параметрима коришћеним при одређивању накнаде за експроприсану парцелу пољопривредног земљишта из решења од 07.08.1958. године и записник о процени Пореске управе од 03.09.2015. године за друге парцеле пољопривредног земљишта у истој КО ... у којем је исказана тржишна вредност пољопривредног земљишта у износу од 151.025,00 динара/м². На рочишту одржаном 16.03.2017. године заступник тужиоца је повисио тужбени захтев на износ од 27.352.374,70 динара, опредељујући захтев према тржишној вредности грађевинског земљишта. Уз наредни поднесак од 05.04.2017. године приложио је извештај о вештачењу од 11.03.2015. године,

прибављен пре подношења тужбе, којим се исказује тржишна вредност грађевинског земљишта на износ 3.100,00 динара/м². Наведено, као ни процена Пореске управе од 12.01.2017. године коју је суд прибавио, не може представљати релевантан критеријум за одређивање накнаде као последице деекспропријације земљишта које је имало својство и коришћено било као пољопривредно земљиште у време експропријације, што се види по култури усева обухваћених проценом у поступку одређивања накнаде 1958. године. После свега овог што је изнето о активностима странака и суда, на рочишту одржаном 11.05.2017. године неоправдано је одбијен предлог тужене за поновним тражењем процене Пореске управе о вредности земљишта као пољопривредног. Разлози одбијања тог доказног предлога нису наведени, нити је тај пропуст отклоњен у даљем току поступка. Последица описаног поступања суда резултирала је изостанком утврђења чињеница релевантних за примену материјалног права.

Имајући у виду да је после решења о експропријацији пољопривредног земљишта у 1957. години, донето решење о новчаној накнади у 1958. години, применом члана 35. тада важећег Закона о експропријацији, а решење о деекспропријацији за тужену донето 24.11.2009. године, применом члана 36. став 3. Закона о експропријацији („Службени гласник РС“, број 52/95), да је ставом 6. истог члана прописано да имовинскоправне односе између корисника експропријације и сопственика непокретности у случају спора решава надлежни суд, а да тим законом нису ближе уређени имовинскоправни односи у вези деекспропријације, меродавно право чине општа правила Закона о облигационим односима, којима се регулише враћање стеченог без основа, прописана у члану 210. и члану 211, и начело еквиваленције прописано у члану 15. Закона о облигационим односима. То значи да се после поништаја правноснажног решења о експропријацији (деекспропријација), може захтевати повраћај датог на име накнаде за експроприсано земљиште које је враћено, према стању земљишта у време експропријације, по истим критеријумима коришћеним при одређивању оног што је дато на име накнаде, а према ценама у време доношења судске одлуке којом се одређује накнада поводом деекспропријације.

У зависности од чињеница које утврди суд је овлашћен да одлучи за који износ је тражење накнаде основано, а за који није, у границама постављеног тужбеног захтева. О наведеном, рачуна треба повести у поновном поступку.

Из разлога што су недостаци у утврђеном чињеничном стању, условљени погрешном применом материјалог права од стране нижестепених судова, обе одлуке су морале бити укинуте и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење.

На основоу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић